

Fig. 1. Kirken set fra nord. Foto Arnold Mikkelsen 2007. – *The church viewed from the north.*

EMAUSKIRKEN

KERTEMINDE VALGMENIGHEDSKIRKE

En splittelse i menigheden i forbindelse med ansættelse af en ny sognepræst medførte 28. juni 1868 oprettelse af en valgmenighed for Kerteminde og omegn.¹ Der blev straks taget skridt til opførelse af en kirkebygning i byen; man forsøgte at erhverve et grundstykke nær den gamle kirkegård, men valget faldt til sidst på den nuværende grund tilhørende manufakturhandler Th. Delcomyn. Arbejdet påbegyndtes ud på efteråret 1868, og 24. jan. 1869 kunne kirken indvies. Grundlaget for byggeriet udgjordes af indsamlede økonomiske midler samt gaver, der også indbefattede byggematerialer og arbejdsydelse.¹ På grund af menighedens store geografiske spredning grundlagdes kort efter i Dalby på Hindsholm et bedehus, Betlehemshuset, der indviedes 17. okt. 1869 og 1898 afløstes af Betlehemskirken.²

Kirken ligger på et areal, der mod øst afgrænses af Skolegade og mod nordvest af Nørregade. Bygningen, der er orienteret øst-vest, omgives af et haveanlæg med græs og spredt træbevoksning og har østgavlen flugtende med gadelinjen i Skolegade. Mod denne gade afgrænses kirkearealet af mure af gule tegl flugtende med kirkegavlen og med køreporte både nord og syd for kirken.

Nord for nordre kørelåge er op ad hegnsmurens inderside opført et halvtagsdækket *materialhus* af gule mursten. En fritliggende bygning fra 1972 af tegl med rødt tag nordvestligst på grunden tjener blandt andet som *præstebolig*.³

Fig. 2. Kirken set fra sydvest. Foto Arnold Mikkelsen 2007. – *The church viewed from the south-west.*

I muren mod Skolegade er lige nord for kirken indsat en *mindetavle* over lægprædikant Ole Henrik Svane (jf. s. 2089), en af vækkelsesbevægelsens foregangsmænd, der trodsede forbudet mod private, religiøse møder:

»Her bode
Ole Henrik Svane
fra 1814–1825
og her virkede han til velsignelse
for christenlivet i Kerteminde og omegn
Et vidnesbyrd herom er valgmenigheden
der satte ham dette minde«.

Udført 1916 af mørkegrå, poleret bornholmsk granit med versaler og oprindelig indmuret i huset Langegade 39. Opsat på nuværende sted efter en tid at have været opbevaret i Kertemindeegnens Museer.⁴

BYGNING

Den 1868–69 opførte kirkebygning anføres at være tegnet af bygmester Hansen 'junior' i Svendborg; murer- og tømrerentreprisen tilfaldt tømrer

Fig. 3. Interiør mod øst. Foto Arnold Mikkelsen 2007. – *Interior towards east.*

Hansen fra Odense og snedkerarbejdet udførtes af snedkermestrene L. Gregersen og Bom, smst.⁵

Kirken, der er opført af gule tegl over en pudset sokkel og dækkes af et rødt tegltag,⁶ er korsformet med et lavt, spirprydet tårn i vest. De korte korsarmes flankemure er jævnhøje med hovedkirkens, mens tagrygningen ligger væsentlig lavere. Gavlene er kamtakkede med blændinger med vekslende udformning (jf. fig. 1–2) over et dobbelt savskifte. Alle murflader prydes af to rulskifter i højde med henholdsvis sålbænkene og vederlagene i vinduerne, og foroven afsluttes flankemurene af spærstikfriser. De falsede vinduer overdækkes af spidsbuede helstensstik og har støbejernsstel. Hovedadgangen er ad en spidsbuet dør i tårnets sydside, mens et vindue i korets nordside sekundært er erstattet af en præstedør (sml. fig. 1).

Tårnet etagedeles af bæltegesimser – et savskifte med rulskiftestillede tænder flankeret af to fremspringende glatte skifter. I nederste stokværk brydes murværket ud over døren af to spidsbuede blændinger i nord og vest, sidstnævnte omkransende et vindue. Mellemsokkerværket har til de frie

sider falsede vinduesåbninger med høje brystninger og spidsbuede helstensstik med 'knæk' i vederlagene. Klokkestokværkets glamhuller har i vest fals og spidsbuet helstensstik, mens de i nord og syd er lavere, bredere og kun har fals i vangerne. Tårnets gesims er udformet som bæltegesimserne, og herover rejser sig et lavt, tegltækket pyramidetag kronet af en lanterne med kobberklædt, svejftet spir med fløjstang prydet af kugler og et kors.

Kirkens *indre* er glatpudset og hvidkalket. Langhuset overdækkes af et pudset, fladtspændt, spidsbuet tøndehvælv af brædder, mens korsarmenes tilsvarende, men lavere, hvælv skærer sig ind i dette som stikkapper. I østgavlen er en spidsbuet alterniche (fig. 3).

Med få undtagelser fremtræder kirken i sin oprindelige skikkelse. I forbindelse med kirkens 25-års-jubilæum i 1894 blev det indre kalket. Istandsættelser o. 2000 indbefattede nye, grå flisegulve samt bræddegulve i stolestaderne og foran alteret. Hvælv og træværket nymaledes, og der blev foretaget en delvis udskiftning af tagbeklædningen.⁷

Fig. 4. Interiør mod vest. Foto Arnold Mikkelsen 2007. – Interior towards west.

INVENTAR

Inventaret er for en stor del skænket af lokale med tilknytning til menigheden.⁸ Væsentlige stykker som altertavle og prædikestol stammer fra kirkens opførelse, mens blandt andet alterbordet og stolestaderne er fornyelser. Ældre end kirken er den romanske døbefont samt brudestolene fra o. 1750. Kirken er senest istandsat o. 1998–2000 med blandt andet nymaling af alt træværk og ny belysning.

Alterbordet er et nyere, fritstående bord af lakeret egetræ, 185×80,5 cm, 89,5 cm højt. Grundstenen til det oprindelige *†alterbord*, en rektangulær, muret opbygning, blev lagt første søndag i advent 1868. Stenen bar indskriften »I I(esu) N(avn) byggedes Emaus-Kirken 1868«. ⁹

Samme år skænkede farver Dørch i Odense stof til et *†alterklæde* af rødt fløj, præst Laurids Christian Hagen og hustru skænkede en *†alterdug*, og kvindelige medlemmer af menigheden et *†altertæppe*.¹⁰

Altertavlen er et maleri fra 1871, Kristus og disiplene i Emaus, udført af Johan Peder Bless som en kopi efter Wilhelm Marstrands altermaleri i Faaborg Kirke fra 1858. Det rundbuede maleri, udført i olie på lærred, bærer i nederste højre hjørne signaturen »Bless«, og derunder »I. Bless. 1871. efter. prof. Marstrand«, alt påført med sort. Maleriet er indsat i et nygotisk rammeværk, der består af en indre, profileret rundbue indfattet af en større, trepasprofileret spidsbue med markerede vederlag. Rammeværket er stafferet med lys farve med hvide og forgyldte detaljer samt blå bund. Tavlen er renoveret o. 1998–2000.

Altersølv. Den 21 cm høje *kalk*, fra o. 1868, er udført af Niels Christopher Clausen, Odense. Den har cirkulær, profileret fod, rundt skaft med midtknop med graveret tovsnoning samt glat bæger med latinsk kors på den ene side og tre stempler på den anden: Niels Christopher Clausens mesterstempel (Bøje nr. 4277a), et tretårnsmærke samt et ulæseligt stempel. Bægeret er sekundært

forhøjet. På foden er ejermærke med graveret skriveskrift »Tilhører Emaus Kirken«. Den tilhørende *disk*, fra o. 1868, er udført af Laurids Grønlund, Odense, og måler 13,5 cm i tværmål. Den har glat fane med kors i cirkelslag foroven samt ejermærke som kalken forneden. På fanens underside er tre stempler, heriblandt mesterstempel for Laurids Grønlund (Bøje nr. 4301).

Oblatæskan, fra o. 1890, er skænket af Peter og Katrine Gregersen. Den måler 8,5 cm i tværmål og er 4,5 cm høj. Lågfladen udfyldes af et graveret cirkelkors med liljeagtige korsender. Om lågets kant er giverindskrift med skriveskrift »Et Minde til Emaus Kirken om Peter Gregersen og trofaste Hustru Katrine Gregersen 1865-1890«. Under bunden er fire stempler: »EI«, gardejnsmærke for Christian F. Heise, tre tårne samt et utydeligt stempel. Tilsvarende stempler under låget.

Alterkanden er fra 1867, udført af Niels Christopher Clausen, Odense, og ifølge indskriften skænket 1898 til valgmenighedskirken i Dalby, uden tvivl af præsten Poul Boisen.¹¹ Den 29 cm høje, slanke kande har cirkulær fod og derover udbygget korpus, hvortil den s-svungne hank er fæstnet ved et Dionysoshoved. På korpus er graveret vinløv og druer samt indskrift med skriveskrift: »Til Sognepræst Dr:phil LN Boisen paa Sølvbryllupsdagen 1867 fra hans Menighed i Westerborg Sogn Timothy 1.3.13, Thi de som tjene vel i Menigheden de bane sig selv en Vei og erhverve sig stor Frimodighed i Troen paa Christum Jesum. <Skænket til Bethlehemskirken (d.e. valgmenighedskirken i Dalby) 1898>«. Under bunden tre stempler, blandt andet Niels Christopher Clausens stempel (Bøje nr. 4279 eller 4280) samt vægtangivelse »13L4G«.

Alterstagerne er fra 1868, af sølv, og 43 (49) cm høje. De slanke stager har profileret klokkeformet fod, skaft med fladtrykt vulst foroven og forneden samt flad lydeskål og sekundær lyseholder. Om foden indskrift med graveret skriveskrift »Fra Vennemødet i Boltinggaard Skov d 18 og 19 Juni 1868«.

En *syvstage*, fra o. 1890, er 44,5 cm høj og af messing. Den er udført i gennembrudt arbejde med cirkulær, profileret fod og balusterskaft. Om foden er graveret giverindskrift med skriveskrift »Minde om P Gregersen og Hustru«.

Fig. 5. Døbefont, romansk (s. 2083). Foto Arnold Mikkelson 2007. – *Romanesque baptismal font.*

Altersranken, vistnok oprindelig, er af træ med drejede balustre stafferet med lysegråt. *Knæfaldet* har hynder betrukket med lyst skind. Oprindelig betrukket med rødt fløj, skænket af farver Dørch, Odense.¹⁰

Døbefont (fig. 5), romansk, 93 cm høj, af grovkornet, sortrød granit (kummen) samt rød granit (foden). Fonten er noget ophugget, og samlingen mellem fod og kumme er dækket med en tyk fuge af cement. Kummen (84 cm i tværmål) er smykket med rundbuede, tomme arkader med kraftige vederlagsmarkeringer, og mundingsranden ledsages af to modsatsnoede tovstave. Foden er nederst cylindrisk med en buefrise svarende til kummens arkader og derover keglestubformet med let indhvelvede sider, der smykkes af trapezformede felter. Den tilhører den fynske arkadetype (Mackeprang, *Døbefonte* 135 f.) og stod indtil 1893 i præstegårdshaven i Kværndrup (Svendborg Amt), da den lokale præst forærede den til valgmenighedskirken i Kerteminde.¹²

†*Døbefont*, 1868, skænket af snedker L. Gregersen. Efter værdifastsættelsen på 5 rdlr. at dømme en enkel font af træ.¹⁰

Dåbsfad, 1973, udført af keramikker P. Vett. Fadet er indvendig glaseret med mørkeblå glasur, i bunden ses to krydslagte fisk.¹³ Under bunden indskrift »“Potter” P. Vett Kertemind 1973«. En pendant til fadet findes i valgmenighedskirken i Dalby (Odense Amt).

Dåbskande, o. 1890, udført af Laurids Grønlund og skænket af Peter og Katrine Gregersen. Den 36 cm høje kande har profileret fod og udbugende korpus, hvortil hanken er fastgjort med et bladornament. På den ene side af korpus er der en dekoration svarende til oblatæskens, på den anden en giverindskrift (skriveskrift) »Et Minde til Emaus-Kirken om Peter Gregersen og trofaste Hustru Katrine Gregersen 1865-1890«. Endvidere omløbende bånd af liljer. Under bunden fem stempler, bl.a. mesterstempel for Laurids Grønlund (Bøje nr. 4304). Kanden er placeret på et søjlepodium af træ, tæt ved fonten.

Prædikestol, 1868, med malerier fra 1998, udført af Sven Havsteen-Mikkelsen.¹⁴ Den femsidede kurv, som hviler på en drejet bærestolpe, er af en enkel renæssancetype med profilyldinger, kantet af snoede søjler. Under de enkelte fag er udsavede hængestykker. I storfelterne er indsat malerier, 24×53 cm, udført i olie på træ, med motiver fra Jesu liv og opstandelse.¹⁵ *Opgangen* har form af en trappe med balustergelænder fra koret. Prædikestolens oprindelige bemaling blev bekostet og udført af maler Jantzen, mens kurvens betræk af rødt fløjl var skænket af farver Dørch, Odense.¹⁰

Stolestaderne, formentlig fra 1930'erne, har gavlstykker i klassicistisk stil med rifling og friser af krydsende rundbuer og mæanderbort. De er stafferet med lysegråt med mørkeblå og gyldne detaljer og omfatter 2×14 stader langs skibets syd- og nordvægge. De ældre *†stolestader* fra kirkens opførelse havde form af åbne bænke.

Præstestol, o. 1901. Armstol af mørkebejdet eg, betrukket med rødt plys. Øverst på ryggen er en oval sølvplade med giverindskrift (skriveskrift) »Fra Venner i Flødstrup Sogn 1901«. På orgelpulpituret.

To *brudestole*, fra o. 1750, er af brunmalet fyr og har svejftet ryg med muslingeornament foroven; et tilsvarende ornament ses på forsargen. Forbenene er svungne, mens bagben og tværstivere er drejede. De fornyede sæder er som ryggen polstret med gyldent silkestof.

Dørfløje. Udvendige. 1) Indgangsdøren i våbenhusets sydvæg, formentlig oprindelig, er en spidsbuet dobbeltfløj af eg. Dyr læge Jørgensen skænkede en lås til døren i forbindelse med kirkens opførelse.¹⁰ 2) I korets nordvæg er en lige afskåret fyldingsfløj, indvendig stafferet med gråt, udvendig med rødt, og uden for denne en rødmalet tremmedør.

Den *indvendige dørfløj* mellem våbenhuset og skibet er formentlig oprindelig. Den har form af en dobbelt fyldingsfløj, hvidmalet med dörgreb af messing. Fløjen er mod våbenhuset indsat i portallignende gerigt med en kraftig, profileret gesims, båret af frisøjler.

Pengebøsse, 1868, af blik, firkantet med penge-slids foroven. Sortmalet med indskrift med hvid skriveskrift »Til Kirkens Indsamlinger«. Ophængt på våbenhusets nordvæg ved indgangsdøren, oprindelig sammen med en tilsvarende *†pengebøsse* med påskriften »Til de fattige«.¹⁶

Orgel, 1869, oprindelig med seks stemmer, ét manual og anhangspedal, bygget af J. A. Demant, Århus, til Gråbrødre Klosterkirke, Odense (jf. s. 1574), med anvendelse af bælgene, orgelhuset og to stemmer fra det tidligere *†orgel* sammesteds (*†Sygestuekirken* s. 1565), bygget o. 1835 af P. U. F. Demant, Dalum.¹⁷ Ombygget 1927-28 af Eggert Froberg, Odense,¹⁸ og 1961 af Marcusen & Søn, Aabenraa. I forbindelse med den første ombygning udvidedes stemmeantallet til syv. 1991 flyttede P. Bruhn & Søn, Aarslev, orglet til valgmenighedskirken, hvor det opstilledes bag facaden fra det tidligere *†orgel*.¹⁹ Disposition: Manual: Gedakt 8', Fugara 8', Principal 4', Fløjte 4', Oktav 2', Quint 1½'. Pedal: Subbas 16'. Svelle for hele orglet. Koppel M-P. Manualomfang: C-f^{III}, pedalomfang: C-d'. Mekanisk aktion, sløjfevindlade. På vestpulpituret; spillebordet er placeret i orgelhusets sydgavl.

†Orgel, oprindelig med fem stemmer, bygget o. 1894 af A. H. Busch & Sønner, København,²⁰

med genanvendelse af diverse pibemateriale.²¹ Ombygget og udvidet o. 1940 af Eggert Froberg, Odense. Disposition efter ombygningen (seks stemmer): Manual: Bordun 16 Fuss, Gedackt 8 Fod, Salicional 8 Fod, Principal 4 Fod, Flöite 4 Fod, Octav 2 Fod fra Ds. Manualomfang: C-f^{'''}. Mekanisk aktion, sløjfevindlade, Bordun 16 Fuss dog på pneumatisk vindladetilbygning.

Orgelfacaden, der afskærmer kirkens nuværende orgel, er opbygget med tre spidsbuede pibefelter i højrektangulær indramning, kronet af krenele-ring. Prospektpiberne har oprindelig været klingende. På fyldingerne citeres fra N. F. S. Grundtvigs salme, »Vor Herre, til dig maa jeg ty«: »Du er i det hellige Ord du gav os i Hjerter og Munde Du blandt vore Lovsange bor som røsten blandt Fugle i Lunde«. På vestpulpituret; spillebordet var placeret i orgelhusets nordgavl.²²

Otte *salmenummertavler*, sammenhørende med stolestaderne og udsmykket som disse, er ophængt på væggene.

En †*kirkestævnetavle* anskaffedes af præst Laurids Christian Hagen.²³

Lysekrone, o. 1868, af messing. Den 12-armede krone erhvervedes 'billigt' af bygmester Hansen.¹⁰ Ophængt i våbenhuset.

†*Lysekrone*, 1915, udført efter tegning af arkitekt Thor Beenfeldt på kunstsmed Knud Eibyes værksted og ciseleret af frk. Aagesen.²⁴ Af messing. Kronen, der havde diademform, var prydet med kristne symboler, bl.a. Jesumonogram »IHS«, kors, korslam og tre fisk. Endvidere indskrift »A(nno) Dom(ini) 1915«. Den ophængtes over knæfaldet, følgende dettes runding.

Kirkeskib, o. 1868, »Marie«, firemastet bark med fire kanoner på hver side og mandlig galionsfigur. I agterstavnen påsat en plade med indskrift »Marie«. Skroget er stafferet med sort og rødt med forgyldte detaljer. Hvidt ophæng med gyldne kugler.

Klokke, 1918, 104 cm i tværmål. Om klokens hals er en blad bort, og derunder støberindskrift mellem tredobbelte rammelinjer »Støbt af B. Løw & Søn København«. På legemet står et vers forfattet af præsten Poul Boisen »De gamle klokker har hørt op med at ringe/ dog gennem mig de tone skal paany;/ ieg kalder siæle ind til fromt

at bringe/ ny tak for gammel fred i kirkens ly 1869-1870-1919«. Klokken blev taget i brug ved 50-året for kirkens indvielse 1919.²⁵

To †*klokker* fra henholdsvis 1869 og 1870 omstøbtes 1918 til den nuværende klokke.

KILDER OG HENVISNINGER

ARKIVALIER. Ved embedet. *Synsprotokol* 1962-2005.

LITTERATUR. Aksel Appel (red.), *Kerteminde-Dalby Valgmenighed 1868-1968*, Kolding 1968 (*Appel*). – Agnete Holm Hvidt, *Kerteminde Dalby Valgmenighed 125 år*, Munkebo 1993 (*Hvidt*). – Erland Porsmose, Birgit Bjerre og Kurt Risskov Sørensen, *Kerteminde bys historie* 1-3 (1350-2000), Odense 2000 (*Byhist* 1-3).

Historisk indledning og beskrivelse af kirkens omgivelser og bygning ved Mogens Vedsø. Inventar ved Rikke Ilsted Kristiansen og Ole Olesen (orgler). Engelsk oversættelse ved Jette Ní Mhaolcatha. Redaktionssekretær Heidi Lykke Petersen. Redaktionen afsluttet oktober 2007. Teknisk og grafisk tilrettelæggelse ved Mogens Vedsø 2008-09.

NOTER

¹ *Byhist* 3, 85-86 og *Appel* 14-15.

² *Appel* 20, 52.

³ *Byhist* 3, 234.

⁴ *Appel* 5.

⁵ *Appel* 16. Hvorvidt der er familieband eller person-sammenfald mellem Hansen jun. og tømrer Hansen er uvist. Sidstnævnte er sandsynligvis identisk med Odense-bygmesteren Peter Christian Hansen (1793-1876).

⁶ *Appel* 15-16. Røde mursten måtte kun anvendes, hvis de kunne skaffes til samme pris som de gule, ligesom der skulle benyttes røde tagtegl, medmindre 'blå' (sorte) kunne erhverves uden merudgift.

⁷ Ved embedet. *Synsprotokol* 1962-2005.

⁸ En gaveliste fra 1869, hvor de enkelte bidrag er værdisat, findes trykt i *Appel* 17 f.

⁹ *Illustreret Tidende* nr. 496 28. marts 1869.

¹⁰ *Appel* 18.

¹¹ Søn af den i indskriften omtalte Lars Nannestad Boisen. *Appel* 41.

¹² Indberetning fra dyrlæge P. Jensen, Kværndrup, 9. marts 1912, i NM.

¹³ Et motiv med gammel hævde på dåbsfade, se f.eks. Skanderborg Slotskirke (*DK Århus* 6210).

¹⁴ Mikael Wivel, *Sven Havsteen-Mikkelsen. Det kristne spor*, 2004, 81.

¹⁵ Motiverne er (regnet fra opgangen): Julenat, Get-

semene, Korsgangen, Golgata og Genkomsten. *Wivel* (note 16) 81.

¹⁶ *Appel* 17.

¹⁷ Jf. Niels Friis, »Orgelbygger Peter Ulrik Frederik Demant«, *Orglet* 1971, 1, 7-12. En seddel i orglets vindlade har følgende påskrift: »Anno 1869 blev Orglet i Graabrødre Hospital ombygget. Det tidligere Orgel var 1840 skjenket Kirken af nu afdøde Cantor Anton Jensen. Orgelhuus, Bælgene, Gedakt og Flöite bibeholdes. Aarhus i Februar 1869 J. A. Demant P. Jacobsen J. A. Rasmussen Chr. Skou Medhjælper« (jf. meddelelse fra Marcussen & Son). Årstallet 1840 kan ikke bekræftes, da orglet allerede 1836 omtaltes som værende nyt. LAFyn. *Odense købstads provsti*. Synsforretninger for kirker og præstegårde 1835-98.

¹⁸ Orgelbyggerens identitet fremgår af håndværksmæssige detaljer.

¹⁹ Den tiloversblevne facade blev magasineret ved Gråbrødre Klosterkirke.

²⁰ Orgelanskaffelsen blev vedtaget 6. nov. 1893 jf. *Appel* 73. Orgelbyggerens identitet fremgår af håndværksmæssige detaljer.

²¹ Genbrug af pibemateriale fra forskellige orgler er ikke typisk for A. H. Busch & Sønner. I dette tilfælde må firmaet have fraveget principperne for at kunne reducere orglets salgspris.

²² Yderligere oplysninger om kirkens orgler findes i Den Danske Orgelregistant.

²³ *Appel* 22.

²⁴ *Arkitekten* 1915-16.

²⁵ Asger Højmark og Uffe Hansen, *De grundtvigske Friog Vælgmenigheder. En historisk oversigt med en kort fremstilling af hver enkelt menigheds tilblivelse og virksomhed*, Odense 1944, 194; *Appel* 55.

THE CHURCH OF EMAUS – ENGLISH SUMMARY

The recruitment of a new vicar in 1668 led to a falling out amongst parishioners, and subsequently to the founding of the Free Church of Kerteminde and environs on the 28th of June 1868. Construction of the church began in late autumn 1868 and on the 24th of January 1869 it was inaugurated. Soon afterwards a prayer house, Bethlehemshuset, was established in Dalby on Hindsholm due to the congregation's geographical spread. The prayer house was succeeded by The Bethlehem Church.

The church is situated on a site demarcated by Skolegade to the east and Nørregade to the north-west. Oriented east-west, the church building is surrounded by a park with grass and sparsely spread growth of trees.

A plaque set in the enclosure wall, just north of the church and facing Skolegade, was placed there in commemoration of lay-preacher Ole Henrik Svane, one of the pioneers of the revivalist movement.

BUILDING. The church building from 1868-69 was built in cruciform, with a low spire-topped tower to the west. The yellow brick walls are built on a plastered base with a red tiled roof overhead. Even though the flanking walls of the short transepts are similar in height to those of the nave, their roof ridge is a lot lower. The gables are crow stepped with blind openings of varying form.

The main entrance is through a pointed arch door in the tower's west wall. While cornices separate the tower storeys from one another, the tower itself is crowned by a low tile clad pyramid roof with a copper clad lantern topped by a spire.

The church interior has a smooth plastered and lime-washed surface. The nave ceiling consists of a plastered

fanned, pointed arch, barrel vault constructed out of wooden boards. This is cut by the transepts' similar, but lower, vaults. The east gable contains a pointed arch altar niche.

Today, the church, with a few exceptions, stands as it did originally. Maintenance work carried out in approx. 2000 included new grey tile flooring together with wood flooring in the pews and in front of the altar. The vault and woodwork were painted, and the roofing was partially renewed.

FURNISHINGS. For the most part, the furnishings were donated as gifts by members of the local population with ties to the congregation. While some important pieces are from the erection of the church itself, there are also a number of pieces of older date. The altar piece is a painting from 1871, depicting Christ and the disciples in Emaus, painted by Johan Peder Bless as a copy of Wilhelm Marstrands 1858 altarpainting in Faaborg Church. The painting is set in a neo-gothic frame. The baptismal font is Romanesque in origin and belongs to the archetype of Funen. It came to the church in 1893. It had stood in the manse garden in Kværndrup, prior to that. The pulpit from 1868 is a simple renaissance type with profile panels, in which paintings by Sven Havsteen-Mikkelsen from 1998, have been inserted. The paintings depict motives from the Passion of Christ. The present pews, neo-classicist in style, are most probably from the 1930s, while two bridal chairs originate from c. 1750. The organ is from 1869. It stood in the †Greyfriars Monastery Church in Odense originally, and was erected by the Free Church in 1991. The bell was cast in 1918, by B. Løw & Søn, out of two †bells from 1869 and 1870 respectively.